

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.20.975/2022/5. szám

A tanács tagjai: Salamonné dr. Piltz Judit a tanács elnöke

Dr. Zumbók Péter előadó bíró

Dr. Bajnok István bíró

Dr. Farkas Attila bíró

Dr. Gáspár Mónika bíró

A felperes: Felperes1

(Cím2)

A felperes képviselője:

Dr. Bagaméry-Szalay Róbert ügyvéd

(Cím4)

Az alperesek: Alperes1

(Cím1) I. rendű

Alperes2

(Cím1) II. rendű

Az alperesek képviselője:

Dr. Mester Csaba Ügyvédi Iroda

(Cím5,

ügyintéző: dr. Mester Csaba ügyvéd)

A per tárgya: vállalkozói díj megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

alperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.537/2021/7.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Nyíregyházi Törvényszék 12.P.20.009/2019/156.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályában fenntartja.

Kötelezi az alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 381.000 (háromszáznyolcvanegyezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az esedékesség napjáig az államnak az állami adó- és vámhatóság közzétett illeték bevételi számlájára 3.500.000 (hárommillió-ötszázezer) forint meg nem fizetett felülvizsgálati eljárási illetéket. Az illetékfizetési kötelezettség e határozat jogerőre emelkedését követő 60. napon válik esedékessé.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes mint vállalkozó, valamint – az I. rendű alperes ügyvezetése és minősített többségi befolyása alatt álló – gazdasági társaság mint megrendelő 2012. november 23-án vállalkozási szerződést kötöttek a perbeli ingatlanon irodaépület kivitelezési munkálatainak elvégzésére bruttó 12.699.936 forint vállalkozói díj mellett.

[2] Az alperesek a fenti szerződés megkötésével egyidejűleg megbízták a felperest az irodával egy építési egységet képező lakóépületnek az engedélyes tervek szerinti felépítésével. A kivitelezésről a felperes képviselőjére nem jogosult tagja és az I. rendű alperes tárgyalta, de a vállalkozói díjban nem állapodtak meg.

[3] A felek ismeretlen időpontban egy vállalkozási szerződés elnevezésű okiratot írtak alá a lakóépület kivitelezéséről, amelyben vállalkozói díjként bruttó 24.999.998 forintot, a teljesítési határidő utolsó napjaként 2013. október 31-ét tüntették fel. Emellett a felperes az I. rendű alperes kérésére kitöltött egy, a Banknál rendszeresített költségvetési lapot, amely a vállalkozói díj összegét az I. rendű alperes kérésének megfelelően ugyancsak 24.999.998 forintban tartalmazta. Az okiratokat lakásépítéshez kapcsolódó állami támogatás felvétele céljából állították ki.

[4] Az Önkormányzat Jegyzője építési engedélyt adott a gazdasági társaságnak és az I-II. rendű alpereseknek a lakóépület és az iroda megépítésére. Az engedélyes tervek szerint a kazánházat a garázs alatti pincehelyiségként alakították volna ki; mivel azonban a magas talajvízszint miatt ez jelentős költségnövekedéssel járt volna, az I. rendű alperessel történt egyeztetést követően a gépészeti részt külön épületben helyezték el. A jegyző a módosítást engedélyezte, a felperes azonban az I. rendű alperes utasítására a határozat jogerőre emelkedése előtt folytatta a módosított tervek szerinti építkezést. A jegyző az engedélyezettől eltérően elkészült garázsépület alapozására fennmaradási, míg a tervdokumentációban részletezettekre továbbépítési engedélyt adott, ezzel egyidejűleg az I. rendű alperest 100.000 forint építésügyi bírság megfizetésére kötelezte.

[5] Az egyes munkálatokat végző alvállalkozókkal a felperes szerződött, a vállalkozói díjat is ő fizette meg. Az építési anyagok közül az alperesek vásárolták meg a terasz WPC burkolatát, a tapétát, a V. készüléket, a reluxákat, a napkollektort, a napelemes rendszert és a V. típusú szivattyút.

[6] Az alperesek az ingatlant 2013 decemberének végéig birtokba akarták venni, és bár a felperes figyelmeztette őket a falak kiszáradásából eredő esetleges problémákra, a felperest az építkezés folytatására és befejezésére utasították.

[7] A felperes az épületet felépítette, az alperesek a lakóépületbe műszaki átadás-átvételi eljárás nélkül 2013. decemberének második felében költöztek be. A felperes részére az irodaépület tekintetében 12.699.936 forintot, a lakóépület vonatkozásában 24.999.998 forintot fizettek meg.

[8] Az alperesek a birtokbavétel után több hibát is jeleztek a felperes felé: 2013. december 30-án a termosztát hibáját, részleges áramhiányt és magas áramfogyasztást, 2014. január 18-án beázásokat, 2014. január 24-én a fűtés hibáját, és azt, hogy a napelemes rendszerhez berakott inverter nem volt megfelelő, 2014. február 15-én pedig a szivattyúkkal és a szondákkal kapcsolatos hibákat. A W. Kft. az alperesek bejelentése alapján 2014. január 15-én garanciális javítást végzett.

[9] Az alperesek 2014. április 21-én az Ü. Kft.-vel a lakóépület befejezési munkálataira kötöttek szerződést, amelyet 2014. június 11-én és 2014. október 27-én módosítottak. A vállalkozói díjat eredetileg 1.802.078 forintban határozták meg, és az a későbbi módosítások folytán bruttó 11.531.453 forintra emelkedett.

A kereseti kérelem, a viszontkereseti kérelem és az alperesek védekezése

[10] A felperes keresetében 51.645.432 forint és annak 2013. december 21-től járó késedelmi kamata egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket, elsődlegesen vállalkozói díj, másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás címén. Állítása szerint az alperesekkel érvényes vállalkozási szerződést kötött, amelyben a lakóépületnek a kiviteli terveknek megfelelő elkészítését vállalta, és részletes felmérésen alapuló utólagos elszámolásban állapodtak meg. Előadta, hogy a ténylegesen felmerült vállalkozói díj bruttó 76.646.427 forint volt, amelyből az alperesek 24.999.998 forintot fizettek meg. Másodlagosan, a vállalkozási szerződés létre nem jötte esetére a jogalap nélküli gazdagodás szabályai alapján kérte az alperesek marasztalását.

[11] Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték. Hivatkozásuk szerint a vállalkozási szerződés az írásba foglalt tartalommal, 24.999.998 forint vállalkozói díj kikötésével jött létre. Viszontkeresetet is előterjesztettek, amelyben a felperest 7.912.100 forint javítási költség megfizetésére kérték kötelezni. Ezt azzal indokolták, hogy a felperes a szerződést hibásan teljesítette, és azzal kapcsolatban az említett összegű kiadásuk merült fel.

Az első- és másodfokú ítélet

[12] Az elsőfokú bíróság a 12.P.20.183/2016/18. számú ítéletével az alpereseket a felperes javára egyetemleges 42.976.320 forint és annak 2016. február 3-tól járó késedelmi kamata megfizetésére kötelezte. Ezt meghaladóan a keresetet, valamint a viszontkeresetet elutasította. A másodfokú bíróság a Pf.II.20.603/2018/7. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

[13] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban meghozott ítéletével kötelezte az alpereseket, hogy egyetemleges 38.347.820 forintot és annak 2016. február 3-tól a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet, valamint a viszontkeresetet elutasította.

[14] Kiemelte: a vállalkozási szerződés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 216. § (1) bekezdése szerint ráutaló magatartással is

létrejöhet, azonban ebben az esetben is elengedhetetlen, hogy a felek lényeges kérdésekre vonatkozó egyező akarata megállapítható legyen. A felek előadásai és a tanúvallomások, valamint az okiratok tartalma alapján ugyanakkor nem tartotta megállapíthatónak, hogy a felek megállapodtak, és ha igen, milyen mértékű rezsióradíjban. E körben annak tulajdonított jelentőséget, hogy a szerződés csak akkor tekinthető létrejöttnek, ha a felek jognyilatkozataiból és az eset körülményeiből arra lehet megalapozottan következtetni, hogy az árra, vagy az annak meghatározásához szükséges tényekre vonatkozóan ajánlattétel történt, és azt a másik fél legalább hallgatólágosan elfogadta. Ennek hiányában arra a következtetésre jutott, hogy a régi Ptk. 205. § (2) bekezdése szerint a felek akaratát kifejező szerződési nyilatkozatok közötti lényeges eltérésre tekintettel a szerződés az adott esetben nem jött létre.

[15] Nem fogadta el az alpereseknek az írásba foglalt vállalkozási szerződés létre és tartalmára vonatkozó állítását, mivel azt kétséget kizáró módon nem bizonyították. Megállapította, hogy az írásba foglalt szerződés a régi Ptk. 207. § (6) bekezdése szerinti színlelt szerződés, és ezért semmis, a feleknek ugyanis ilyen tartalmú szerződés megkötésére irányuló akarata nem volt, azt kizárólag egy esetleges szociálpolitikai kedvezmény igénybevétele érdekében írták alá, és más szerződést sem leplezett. Ezzel összefüggésben értékelte az alperesek által megbízott magánszakértő és a perben kirendelt szakértő szakvéleményét, amelyben a lakóépület építési költségeként nagyságrendekkel magasabb árat határoztak meg, márpedig az alperesek sem hivatkoztak arra, hogy a felperest ajándékozási szándék vezette volna. A megismételt eljárásban kihallgatott tanúk vallomásait egymással és az alperesek korábbi nyilatkozataival is ellentétben állónak találta, és figyelembe vette, hogy az I. rendű alperes a 2013. október 31-i elektronikus üzenetében, utólagosan kérte a felperes tagját a szociálpolitikai kedvezmény igénybeviteléhez szükséges költségvetés elkészítésére.

[16] Rámutatott: mivel a felek között vállalkozási szerződés nem jött létre, ezért a felperes vállalkozói díjat alappal nem követelhetett, az alperesek pedig a hibás teljesítéssel kapcsolatos igényt nem érvényesíthettek. Arra is utalt, hogy a létre nem jött szerződésekre a semmis szerződés jogkövetkezményeit kell alkalmazni, az eredeti állapot helyreállítása azonban kizárt, s emiatt a jogvitát a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kell elbírálni. A megtérítendő vagyoni előny mértékét a felperes által ténylegesen elvégzett munka értékével és a beépített anyag költségével azonosította, amelyet a szakértői bizonyítás eredménye alapján határozott meg, figyelemmel a felperes kimutatására is, mivel annál magasabb összegre az egyes munkanemek tekintetében a felperes nem tarthatott igényt.

[17] Kifejtette, hogy az alperesek érvényes szerződés hiányában a felperes által elvégzett munka kijavítási költségének megtérítését nem kérhették, kizárólag azoknak a többletköltségeknek a megtérítését követelhatték, amelyek a felperes tevékenysége miatt merültek fel. Ennek kapcsán hivatkozott arra, hogy azokban az esetekben, ahol a felperest a jogalap nélküli gazdagodás alapján anyagköltség és munkadíj sem illeti meg, a felperes az alperesek által más vállalkozónak kifizetett munkadíj megfizetésére nem köteles. Minthogy a hibák megállapítását szakkérdésnek minősítette, a tanúvallomásokat annyiban fogadta el, amennyiben azokat a szakvélemények is alátámasztották. Éppen ezért figyelmen kívül hagyta a fűtési rendszer hibájával kapcsolatos tanúvallomást, mivel azt a szakvélemények egyike cáfolta.

[18] Az alperesek szakértői bizonyítás kiegészítése iránti bizonyítási indítványát elutasította. Az alpereseknek a 2021. október 14-i folytatólágos tárgyalás elhalasztása iránti kérelmét is megalapozatlannak tartotta, amit azzal indokolt, hogy a szakvéleménynek e tárgyaláson előterjesztett írásbeli kiegészítése új adatokat már nem tartalmazott.

[19] A szakértői bizonyítás eredménye alapján megállapította, hogy az alpereseknél a felperes által hibásan elvégzett munkák kijavításával összefüggésben 6.140.145 forint költség merült fel. Az ezt meghaladó költségeket nem tartotta bizonyítottnak, mivel az alperesek által

csatolt számlák az I. rendű alperes képviselte társaság nevére szóltak, és ellentétesek voltak a szakvéleménnyel.

[20] A felperes munkájának értékét 2.260 forint rezsióradíj alapulvételével, bruttó 69.487.964 forintban határozta meg, és abból levonta az alperesek részéről felmerült bruttó 6.140.145 forint javítási költséget, valamint a már megfizetett 24.999.998 forintot. Az így megállapított 38.347.820 forint marasztalási összeg után az alpereseket a keresetlevél benyújtásának időpontjától kezdődően kötelezte késedelmi kamat megfizetésére.

[21] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett – a keresetnek helyt adó – rendelkezését részben megváltoztatta, és az alperesek által a felperes javára egyetemlegesen megfizetendő tőke összegét 36.677.569 forintra leszállította. Ezt meghaladóan – a per főtárgya tekintetében – az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[22] Mindenekelőtt rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésben foglalt eljárási cselekményeket foganatosította: az alperesek által megnevezett tanúkat kihallgatta, az alperesek által csatolt magánszakértői véleményt a per anyagává tette, a kirendelése után elhunyt szakértő szakvéleményét kizárta, és a szakértők együttes meghallgatásával megkísérelte a szakvélemények közötti ellentmondások feloldását, majd további szakértői bizonyítást rendelt el.

[23] Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül utasította el az alperesek tárgyalás elhalasztására irányuló kérelmét. Ennek indokaként azt jelölte meg, hogy a felekkel a 2021. október 14-i folytatólagos tárgyaláson közölt írásbeli kiegészítő szakvélemény csupán a felperes észrevételére adott válasz tekintetében tért el a korábbi szakvéleménytől, és a szakértő ebben a vonatkozásban a tárgyaláson részletes szóbeli előadást tett, amelyre az alperesek jogi képviselője érdemben nyilatkozhatott.

[24] Kifejtette, hogy mivel az alperesek tényelőadást sem tettek az általuk állított hibák kijavításáról és annak költségéről, az általuk az előzetes eljárásban beszerzett, a viszontkereset alapjául szolgáló szakvélemény pedig a villanyszerelési és gépészeti munkák ellenértékét nem tartalmazta, ezért az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül mellőzte e körben a szakértői bizonyítás kiegészítését.

[25] Ugyancsak jogszabálysértés nélkülinek tartotta az újabb gépészeti szakértő kirendelésének mellőzését. Ezzel összefüggésben utalt arra, hogy az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szaktv.) 58. § – helyesen: 59. § – (1) és (2) bekezdése lehetővé teszi a szakértő számára a kirendelő hatóság előzetes engedélyével szakkonzultáns, azaz megfelelő szakismerettel rendelkező személy igénybevételét. Ehhez képest értékelte, hogy a szakkonzultáns igénybevételéhez az elsőfokú bíróság hozzájárult, a szakkonzultánsnak az eljárásban való részvételét a felek sem tették vitássá, és a megismételt eljárásban az alperesek is a szakkonzultánst kérték kötelezni a szakvélemény kiegészítésére, aki a szakvéleményét az alperesek észrevételeinek ismeretében is fenntartotta. Hangsúlyozta: az alperesek által csatolt, beazonosítatlan külföldi internetes oldalak képernyőfotói a szakkonzultáns véleményében foglaltak megdöntésére nem voltak alkalmasak, bizonyító erővel nem bírtak, és a szakkonzultáns véleményét azt sem tette aggályossá, hogy az abban foglalt mennyiségekkel az alperesek nem értettek egyet.

[26] Az érdemi felülbírálat során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a szerződés létrejöttének vizsgálata körében a megismételt eljárásra előírt bizonyítást lefolytatva az alperesek által indítványozott tanúkat kihallgatta, és helyesen jutott arra a következtetésre, hogy e tanúvallomások az alperesek állításának bizonyítására nem voltak alkalmasak. Utalt arra, hogy a felek megállapodásakor egyik tanú sem volt jelen, a megállapodás pontos

tartalmát saját nyilatkozatuk szerint sem ismerték, a vallomásaik részleteikben egymástól eltértek, és a rendelkezésre álló egyéb bizonyítékokkal is ellentétesek voltak.

[27] Az elsőfokú bírósággal abban is egyetértett, hogy a 2012. november 23-ára keltezett írásbeli szerződés az abban foglalt tartalmú építési szerződés létrejöttét nem bizonyította. Tekintettel volt arra, hogy a tanúvallomások szerint a szerződés aláírása az I. rendű alperes kérésére egy későbbi időpontban, kizárólag szociálpolitikai támogatás igénybevétele érdekében történt, és az nem a felek valós megállapodását tartalmazta. Az elsőfokú bírósággal egyezően a felek közötti elektronikus üzenetváltás tartalmának is jelentőséget tulajdonított. Egyúttal utalt rá, hogy ha a felek már 2012 novemberében a szóban forgó összegre kötöttek vállalkozási szerződést, akkor indokolatlan volt a díj összegének külön kérésként történő meghatározása.

[28] Felhívta a bírói gyakorlatot, amely szerint az építési szerződésekben a díj meghatározása rendszerint kétféle módon történhet: a felek a vállalkozói díjat megállapíthatják végleges jelleggel, egy összegben, vagy utólagos tételes elszámolásban állapodhatnak meg. Kitért arra, hogy a fellebbezésben is megjelölt EBH 2004.1123. tényállása jelentősen eltér a perbelitől. Értékelte, hogy a felperes tagjának tanúvallomása szerint a felek a teljes vállalkozói díjban nem állapodtak meg. Azt is lényegesnek tartotta, hogy a felek és az irányításuk alatt álló gazdasági társaságok között több szerződés is létrejött, amelyek részletes költségvetést is tartalmaztak; a felek viszonyában tehát egyidejűleg több árképzés is ismert volt. Emiatt nem tartotta egyértelműen megállapíthatónak, hogy a felek között a lakóépület vonatkozásában ráutaló magatartással az építési szerződés akár valamely már megkötött szerződés szerinti árképzés, akár a szokásos középár és árképzés mellett létrejött volna.

[29] Mindezek miatt helytállónak találta az elsőfokú bíróságnak azt a következtetését, hogy a felek között a lényeges tartalmi elemekben való megállapodás hiányában az építési szerződés nem jött létre, és a teljesített szolgáltatások ellenértékét a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kellett elszámolni. Az elszámolás körében alkalmazandó rezsióradíjat az elsőfokú bíróság részéről ugyancsak jogszabálysértés nélkül meghatározottnak tekintette. A teljesítés időszakában kialakult piaci értékviszonyokat a szakértői bizonyításra tartozónak minősítette, mégpedig azzal, hogy annak egyik szempontja a minimális építőipari rezsióradíj, amelytől a szakértő eltérhet. Az alperesek fellebbezési hivatkozásával szemben kiemelte, hogy valamennyi szakértő indokoltnak tartotta a lakás vonatkozásában az adott időszakra megállapított minimális építőipari rezsióradíjnál magasabb összegű rezsióradíj alkalmazását.

[30] Rögzítette, hogy a felperes által nyújtott szolgáltatás minőségét, hibáját a szolgáltatás ellenértéke körében lehetett vizsgálni; ha a szolgáltatás nem hibátlan, a gazdagodás a szolgáltatásnak a hibára tekintettel csökkentett ellenértékét jelenti, amelynek érvényesítéséhez viszontkereset nem szükséges. Hivatkozott továbbá arra, hogy a jogalap nélküli gazdagodás esetén a gazdagodónak nem a másik fél ténylegesen felmerült költségét, hanem a nála kimutatható vagyoni előnyt kell megtérítenie, és ha ilyen előny egyáltalán nem mutatható ki, akkor megtérítésre nem köteles.

[31] Az elsőfokú bírósággal egyezően állapította meg, hogy az alperesek hibás teljesítésre alapított viszontkeresete a szerződés létrejöttének hiányában nem lehetett megalapozott. Jóllehet az elsőfokú bíróság bizonyos kártérítésként megítélt bontási költségeket mégis levont a felperes követelésének összegéből, a felperes fellebbezésének hiányában ezt nem érinthette. Tévesnek találta ugyanakkor az alpereseknek azt az állítását, hogy az általuk az iroda vonatkozásában kifizetett összeg levonására is szükség volt. Ezt azzal indokolta, hogy a szakértő a szakvéleményének kiegészítésekor már elkülönítetten tüntette fel az irodára eső

költségvetési tételeket, vagyis a teljes épület költsége a lakóépületre és az irodára kimutatott költségek összegéből áll.

[32] Mindezek figyelembevételével az alpereseknél jelentkező vagyoni előny összegét úgy határozta meg, hogy az elsőfokú bíróság által is irányadónak tekintett nettó 36.605.912 forint anyagköltségéből levonta a szellőztető berendezésnél mutatkozó 309.541 forint többletet, a két szivattyú 314.318 forint és az inverter 321.300 forint ellenértékét, és így az anyagköltség összegét nettó 35.660.753 forintban állapította meg. A munkadíj elsőfokú bíróság által elfogadott nettó 18.109.020 forint értékét nem érintette. Az anyagköltség és a munkadíj bruttó 68.287.612 forint együttes összegéből az elsőfokú bíróság által követett, és a felek részéről sem vitatott elszámolási mód szerint levonta a javítással felmerült bruttó 6.140.145 forintot és a bruttó 469.900 forint gépészeti javítási költséget. A gazdagodás így meghatározott 61.677.567 forint értékéből végül levonta az alperesek által megfizetett 24.999.998 forintot.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[33] A jogerős ítélet ellen az alperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését, a kereset elutasítását és a felperesnek a viszontkeresettel egyező marasztalását, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a marasztalás összegének 23.977.633 forintra való leszállítását, harmadlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását kérték.

[34] Megsértett jogszabályhelyként az Alaptörvény 28. cikkét, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 3. § (1) és (2) bekezdését, 164. § (1) bekezdését, 177. § (1) és (2) bekezdését, 196. § (1) bekezdését és 206. § (1) bekezdését, a régi Ptk. 205. § (1)-(3) bekezdéseit, 305. § (1)-(3) bekezdéseit, 361. § (1) bekezdését és 389. §-át jelölték meg.

[35] Egyértelműen megállapíthatónak tartották, hogy a felek a szerződés létrehozására irányuló szándékukat kölcsönösen és egybehangzóan kifejezték, hiszen ezt követően a kölcsönös szolgáltatásokat egymás számára – bár a felperes részben hibásan – teljesítették. Azt is megállapíthatónak tekintették, hogy a felek a szerződést érintő valamennyi lényeges kérdésben megállapodtak egymással, és mindezt írásbeli formában rögzítették. Hivatkoztak arra, hogy a felek által aláírt szerződés magánokiratnak minősül, amely az ellenkező bizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette. Érvelésük szerint ennek ellenkezőjének bizonyítása a felperesre hárult, aki ennek nem tett eleget, és a szerződés felek általi aláírását maga sem cáfolta. Azt is állították, hogy ha a szerződés aláírása valóban csak később történt meg, akkor is megállapítható annak a teljesítés folyamata során történt létrejötte az ott írt tartalommal, az abban megszabott vállalkozói díjjal. Ehhez képest teljesen irrelevánsnak tartották, hogy a felperest milyen motiváció vezette a szerződés aláírásakor. Emellett változatlanul hivatkoztak az EBH 2004.1123. számú elvi bírósági határozatra, s így arra, hogy a szerződés ráutaló magatartással való létrejötte is megállapítható.

[36] Mindezekre tekintettel előadták, hogy mivel az érvényesen létrejött szerződésben kikötött vállalkozói díjat megfizették, ezért további díj megfizetésére nem kötelesek, és visszatérítési kötelezettség a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint sem terheli őket. E körben lényegesnek tartották, hogy a felek a szerződés létrejöttét egyezően állították, csak az elszámolás módja, a vállalkozói díj összege tekintetében volt közöttük vita. Álláspontjuk szerint a perben eljáró bíróságok a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen mérlegelése alapján jutottak arra a következtetésre, hogy a felek között vállalkozási szerződés nem jött létre. Azt is kifejtették, hogy a szerződés létét és tartalmát az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásával ellentétben nem nekik kellett bizonyítaniuk, hanem a felperes részéről volt szükség annak bizonyítására, hogy a felek utólagos elszámolásban állapodtak meg.

[37] Sérelmezték, hogy a lakóházzal egy épületben található irodára megfizetett vállalkozói díjat a bíróságok a felperesnek fizetendő vállalkozói díj összegéből nem vonták le, és e körben a szakvéleményeket teljesen tévesen értékelték. A másodlagos kérelmükben ennek megfelelően kérték a marasztalási összeg leszállítását.

[38] A szerződés létrejöttére hivatkozással kifogásolták a szavatossági jogra alapított viszontkeresetük elutasítását.

[39] Megismételték, hogy a szakkonzultáns számításait a bíróságok nem vehették volna figyelembe. Ennek indokaként azt jelölték meg, hogy a szakértői névjegyzékbe szakértőként be sem jegyzett szakkonzultánst az a szakértő vette igénybe, aki a per során elhunyt, és emiatt a szakvéleményét a bíróságok elvetették.

[40] A harmadlagos kérelmüket a szakvélemények aggályosságára alapították. Ezzel kapcsolatban fenntartották a fellebbezésükben kifejtett indokokat, és kiemelték, hogy a szakértők a feladataikat nem végezték el maradéktalanul.

[41] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[42] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

[43] A Kúria a régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott – az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét helybenhagyó – rendelkezése az alperesek által megjelölt és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő.

[44] Az alperesek felülvizsgálati kérelmükben az Alaptörvény 28. cikkének megsértését is állították. Ennek kapcsán tekintettel kellett lenni arra, hogy a felülvizsgálatot jogszabálysértésre hivatkozással lehet kérni, a felülvizsgálati kérelemben jogszabálysértést kell előadni, valamint a Kúria a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértést vizsgálhatja. Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás utolsó előtti bekezdése szerint az Alaptörvény a jogrend alapja, ugyanakkor az Alapvetés C) cikk (3) bekezdése, az R) cikk (2) bekezdése és a T) cikk (2)-(3) bekezdései alapján az Alaptörvény nem jogszabály. Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. Ebből következően a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértések vizsgálata körében a Kúriának a megsértettként állított jogszabályi rendelkezést az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmeznie, és erre figyelemmel kell állást foglalnia a jogszabálysértésről. A Kúria azonban nem vizsgálhatja, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvényt, mert erre kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján [Kúria Pfv.V.21.965/2018/8. (BH 2020.324.)]. Az Alaptörvény megsértésére hivatkozás tehát önmagában nem ad alapot felülvizsgálati kérelem előterjesztésére, amellet valamilyen konkrét anyagi vagy eljárási jogszabály megsértésének megjelölését is kell tartalmaznia a kérelemnek az érdemi elbíráláshoz (Kúria Pfv.III.20.015/2019/2.). A Kúria ezért érdemben nem vizsgálhatta, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvénynek az alperesek által feltüntetett rendelkezését.

[45] Az elsődleges felülvizsgálati kérelem megalapozottságának vizsgálatakor abból kellett kiindulni, hogy a felperes látszólagos (esetőlegesen) tárgyi keresethalmazatot alkotó kereseteket terjesztett elő: elsődlegesen vállalkozói díj megfizetésére, másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás visszatérítésére kérte kötelezni az alpereseket. Ennek megfelelően a felperesnek elsődlegesen a lakóépület építési munkáinak elvégzésére irányuló vállalkozási (építési) szerződésnek az általa állított tartalommal való létrejöttét kellett volna bizonyítania. E körben a régi Pp. 163. § (2) bekezdése szerinti bizonyítás nélküli ténymegállapításnak nem lehetett helye, a felek tényelőadásai ugyanis nemcsak a szerződés alakja, hanem a vállalkozói díj mértéke, annak meghatározásának módja tekintetében is különböztek. Éppen ezért az alperesek a felülvizsgálati kérelmükben tévesen érveltek amellett, hogy a perben eljár bíróságok a régi Pp. 3. § (2) bekezdésének megsértésével, a felek jognyilatkozataitól eltérően állapították meg a szerződés létrejöttének hiányát.

[46] A megsértett jogszabályhelyként ugyancsak megjelölt régi Ptk. 205. § (2) bekezdése a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodását követeli meg. A régi Ptk. 389. §-ában definiált vállalkozási szerződés esetében ilyen lényeges feltétel a vállalkozói díj összege. Az ebben való megállapodás, s ezáltal a szerződés létrejötte kapcsán a bizonyítási feladatok megosztása és a bizonyítási teher szabályának alkalmazása a perben helyesen, a régi Pp. 164. § (1) bekezdésének figyelembevételével történt: míg a felperes részéről a díj utólagos tételes felmérésre utalással történt meghatározásának, addig az alperesek részéről az írásbeli szerződésben feltüntetett átalánydíj kikötésének bizonyítására lett volna szükség. A bíróságok azonban arra az egyező következtetésre jutottak, hogy mindkét említett tényállítás bizonyítatlan maradt. Az alperesek a felülvizsgálati kérelmükben – csakúgy, mint a fellebbezésükben – ezt a bizonyítékmérlegelést támadták. Ezzel kapcsolatban figyelemmel kellett lenni arra, hogy a felülvizsgálati eljárás nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni [Kúria Pfv.I.21.474/2011/10. (BH 2013.119.II.)]. A bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésének hiányában a bizonyítékok felülmérlegelésére a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség [Kúria Pfv.III.20.229/2022/5. (BH 2022.293.)]. Ennek megfeleltethető bizonyítékmérlegelési hibát a jogerős ítélet indokolása nem tartalmazott. Mindkét fokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a 2012. november 23-ára keltezett írásbeli szerződés az abban foglalt tartalmú építési szerződés létrejöttének bizonyítására nem volt alkalmas. Indokoltan tulajdonítottak jelentőséget annak, hogy az okirat kiállítása utólagosan, az I. rendű alperes kérésére, szociálpolitikai támogatás igénybevétele érdekében történt. Mint ahogy azt is megfelelően értékelték, hogy az okiratban megjelölt átalánydíjban való megállapodás tényét sem a tanúbizonyítás, sem az okirati bizonyítás, sem pedig – a szóban forgó építési munkák értékének jelentősen magasabb összegben való meghatározására tekintettel – a szakértői bizonyítás eredménye nem támasztotta alá. Noha mindez egyúttal a szerződést rögzítő okirat bizonyító erejének kérdésében való állásfoglalást is jelentett, a teljes bizonyító erejű magánokirat régi Pp. 196. § (1) bekezdésében írt szabályának sérelmére alapított felülvizsgálati támadás érdemi vizsgálatát eleve kizárta az, hogy az alpereseknek ezzel összefüggő fellebbezési hivatkozása nem volt [Kúria Pfv.V.20.797/2016/11. (BH 2017.232.II.)]. A másodfokú bíróság helytállóan mutatott rá továbbá arra, hogy az EBH 2004.1123. számú elvi bírósági határozat a jelentős tényállásbeli különbségek folytán a perbeli esetben nem lehetett irányadó, az abban kifejtett jogi álláspont figyelembevételével a szerződés ráutaló magatartással való létrejöttét sem lehetett megállapítani.

[47] Mivel az alperesek által vitatott tényállás alapjául szolgáló bizonyítékmérlegelés okszerű, a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő volt, ezért az a jogi következtetés is helyesnek minősült, hogy a vállalkozási szerződés létrejöttének hiánya miatt teljesített szolgáltatások értékét a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kellett elszámolni. Ennek, a másodfokú bíróság által ismertetett, az elsőfokú bíróságtól részben eltérő elszámolásnak a helyességét az alperesek egyebekben nem vitatták, és annak számszaki hibájára sem hivatkoztak. Miután pedig a bíróságok azonos, a felülvizsgálati kérelemben sem kétségbe vont megállapítása szerint a kellékszavatossági jogok érvényesítése a vállalkozási szerződés létrejöttét feltételezte, az alperesek kijávitási költség megfizetése iránti viszontkereseti kérelme nem volt teljesíthető. A jogerős ítélet ezért a megjelölt anyagi jogi jogszabályhelyek egyikét sem sértette.

[48] Az alperesek a másodlagos felülvizsgálati kérelmükben – a fellebbezésükben előadottakat megismételve – azzal az indokkal kérték a marasztalási összeg leszállítását, hogy az irodával kapcsolatban megfizetett vállalkozói díj levonása elmaradt. A másodfokú bíróság ugyanakkor e körben helyesen, a perben kirendelt szakértő többször kiegészített szakvéleményének figyelembevételével állapította meg, hogy a szakértő az iroda és a lakóépület építési költségeit egymástól elkülönítette. A jogerős ítélet indokolásában részletezett elszámolás tehát kizárólag azokon a tételeken alapult, amelyek a lakóépület építésével kapcsolatban merültek fel.

[49] A harmadlagos felülvizsgálati kérelem esetében arra kellett tekintettel lenni, hogy a szakvélemény aggályossága annak bizonyításra való alkalmatlanságát jelenti. Az aggályossági okokat és a kiküszöbölésük érdekében szükséges bírói intézkedéseket a régi Pp. 182. § (3) bekezdése határozza meg. A bíróság az érdemi döntését az ehhez képest aggálymentesnek tekinthető szakvéleményre alapíthatja (Kúria Pfv.III.21.447/2019/6.). Az alperesek a felülvizsgálati kérelmükben a perben eljáró bíróságok által értékelt szakvéleményeket számos okból aggályosnak nevezték, és ezzel kapcsolatban fenntartották a fellebbezésükben előadott érveiket. A felülvizsgálati kérelemben azonban nem elegendő – a jogi álláspont kifejtése és a jogszabálysértés konkrét megjelölése nélkül – a korábbi beadványokra utalni [Kúria Pfv.III.20.559/2021/11. (BH 2022.152.)]. Emiatt az alpereseknek a fellebbezésükben kifejtett, a szakvélemények aggályosságával összefüggő indokai csak annyiban voltak figyelembe vehetőek, amennyiben azok a felülvizsgálati kérelemben, annak a régi Pp. 272. § (2) bekezdése által előírt kötelező tartalmi kellékeinek feltüntetésével is megjelentek. Ilyen indok volt az, hogy a szakértők a feladataikat nem végezték el maradéktalanul, és az elsőfokú bíróság az alperesek indítványa ellenére sem kötelezte a szakkonzultánst a gépészeti tételek felülvizsgálatára. Ehhez képest a szakvélemények hiányosságára történt hivatkozás önmagában, a megválaszolatlanul hagyott konkrét szakkérdés megjelölése nélkül a régi Pp. 177. § (1) bekezdésének megsértésén nyugvó felülvizsgálati támadás érdemi vizsgálatát nem tette lehetővé. A gépészeti tételek felülvizsgálata érdekében az alperesek által indokoltnak tartott további szakértői bizonyítást pedig a bíróságok indokoltan mellőzték. Miként a jogerős ítélet indokolása is tartalmazta, a szakkonzultáns a fenti megállapításait az alperesek észrevételeinek ismeretében is fenntartotta, és azok aggályossá tételére az alperesek részéről szolgáltatott okiratok – bizonyító erejük hiányában – nem voltak alkalmasak.

[50] Az ügy érdemi elbírálására lényegesen kiható eljárási szabálysértésként a régi Pp. 177. § (2) bekezdésének megsértését sem lehetett megállapítani. Az alperesek ezzel kapcsolatban a szakkonzultáns véleményének figyelembevételét sérelmezték. Az azonos tartalmú fellebbezési okfejtést illetően viszont a másodfokú bíróság helyesen emelte ki, hogy a szakkonzultáns igénybevétele a Szaktv. 59. § (1) és (2) bekezdésének megfelelően történt. A Szaktv. 2. § 14. pontja értelmében a szakkonzultáns a szakértői vélemény elkészítésében közreműködő, megfelelő szakismerettel rendelkező személy. Vagyis a szakkonzultánsnak nem kell a szakértői névjegyzékbe bejegyzett szakértőnek lennie. Jóllehet az adott esetben az eredetileg kirendelt és a szakkonzultánst igénybe vevő szakértő a szakvéleményének előterjesztése után elhunyt, amire tekintettel az elsőfokú bíróság más szakértőt rendelt ki, a felek a szakkonzultáns további véleménynyilvánítását nem kifogásolták, az alperesek maguk is a szakkonzultánst kérték az általa megválaszolt szakkérdések vonatkozásában a véleményének többszöri kiegészítésére. Mindez – a régi Pp. 177. § (3) bekezdésének figyelembevételével – voltaképpen azt jelentette, hogy a felek a szakkonzultáns eseti szakértőként való alkalmazását elfogadták. Emiatt helytálló volt a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy az alperesek a fellebbezésükben megalapozatlanul kérték a szakkonzultáns véleményének mellőzését.

[51] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel, a régi Pp. 275. § (3) bekezdése szerint a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályában fenntartotta.

Záró rész

[52] A Kúria a régi Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazott régi Pp. 78. § (1) bekezdése szerint, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontjára, (5) és (6) bekezdésére, valamint 4/A. § (1) bekezdésére tekintettel kötelezte a felülvizsgálati eljárásban pervesztes alpereseket a felperes részéről felmerült – a ténylegesen kifejtett jogi képviseleti tevékenység arányában megállapított, az általános forgalmi adót is tartalmazó ügyvédi munkadíjból álló – felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.

[53] Az alperesek a személyes illetékfeljegyzési joguk miatt meg nem fizetett, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (1) bekezdése és 50. § (1) bekezdése alapján meghatározott mértékű felülvizsgálati eljárási illetéket az Itv. 74. § (3) bekezdése folytán alkalmazott, a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint, a polgári és közigazgatási bírósági eljárás során meg nem fizetett illeték és állam által előlegezett költség megfizetéséről szóló 30/2017. (XII. 27.) IM rendelet 2023. január 1-jétől hatályos 3. § (2) bekezdés a) és b) pontjának megfelelően kötelesek megfizetni az állam javára. A Kúria az utóbbi IM rendelet 3. § (2) bekezdés d) és e) pontjára tekintettel tájékoztatja az alpereseket arról, hogy az illetéket a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlájára kell megfizetniük, és megfizetése során közleményként fel kell tüntetniük: a Kúria megnevezését, a Kúria e határozatának ügyszámát és a fizetésre kötelezett adóazonosító számát.

[54] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján – az alperesek kérelmére – tárgyaláson bírálta el.

[55] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a régi Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

A döntés elvi tartalma

[56] I. A felülvizsgálati eljárás nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni.

[57] II. A felülvizsgálati kérelemben nem elegendő – a jogi álláspont kifejtése és a jogszabálysértés konkrét megjelölése nélkül – a korábbi beadványokra utalni.

Budapest, 2023. május 16.

Salamonné dr. Piltz Judit s.k. a tanács elnöke, Dr. Zumbók Péter s.k. előadó bíró, Dr. Bajnok István s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Gáspár Mónika s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző